

ת"פ 5273/07/22 - מדינת ישראל נגד אימן אלשרבאתי

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

לפני כבוד סגן הנשיאה, השופט אליהו ביתן

24 ינואר 2023
ת"פ 5273-07-22 מדינת ישראל נ'
אלשרבאתי(עציר)

בעניין:

המאשימה:

נגד

הנאשם:

מדינת ישראל

אימן אלשרבאתי (עציר)

נוכחים:

ב"כ המאשימה, עו"ד אורלי פיתוסי

הנאשם ובא-כוחו, עו"ד דוד ויצטום

מזר דין

כללי

1. הנאשם הודה בעובדות כתב האישום שהוגש נגדו, והורשע בעבירה של הצתה, לפי סעיף 448 (א) רישא בחוק העונשין התשל"ז-1977.

בהתאם לעובדות כתב האישום, הנאשם אסיר בכלא שקמה ובזמן הרלוונטי הוא שהה באגף 3 בתא 2 (להלן: "התא"), הסמוך לאגף 7. בתאריך 18.11.21 בשעת צהריים, בזמן שהנאשם שהה בתאו, הוא הצמיד נייר טואלט למקל מטאטא, הדליק את הנייר, ובעזרת המקל הוציא את הנייר הבוער לעבר מחסן סמוך הנמצא באגף 7. פרצה אש במחסן והסוהרים נאלצו לכבותה. וכתוצאה ממעשה הנאשם נגרם נזק לביגוד ונעליים שהיו במחסן.

טענות הצדדים

2. ב"כ המאשימה התייחסה לטענת ההגנה בענין האפשרות להעמיד אסיר שנשפט בהליך משמעותי בכלא לדין פלילי, וטענה כי דין משמעותי בכלא איננו מונע העמדה לדין בבית משפט והטלת עונש, והפנתה לפסיקה בנושא. בטעוניה לעונש, עמדה על הערכים המוגנים בעבירת ההצתה ועל מידת הפגיעה בהם במקרה זה. ציינה את חומרת העבירה ואת מדיניות הענישה הנוהגת לגביה, והתייחסה לנסיבות ביצוע העבירה. וטענה שמתחם העונש ההולם למעשה הנאשם נע בין 4 ל-7 שנות מאסר. אשר לעונש הראוי לנאשם, ציינה את הודאת הנאשם, ואת העובדה שהנאשם שפוט למאסר עולם על עבירת רצח ובמהלך

נשיאת מאסרו הוא ביצע עבירות נוספות ונדון לעונשי מאסר מצטברים. ועתרה להטיל על הנאשם מאסר בפועל ברף הבינוני גבוה של המתחם שהוצע ולקבוע שהוא יהיה במצטבר למאסר שהוא נושא, וכן מאסר על תנאי, וקנס כספי, ממנו ינוכה הסכום שהנאשם שילם במסגרת הדין המשמעתי בכלא.

3. טענתו העיקרית של ב"כ הנאשם הינה, כי העובדה שהנאשם הועמד לדין משמעתי בכלא והוטלו עליו עונשים שונים, מונעת ענישתו במסגרת ההליך הפלילי. טענה זו נסמכת על הוראות סעיף 62 בפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], תשל"ב-1971 (להלן: "פקודת בתי הסוהר") לפיהן הוראות הפקודה אינן פוטרות אסיר מהיות מואשם בבית משפט על כל עבירה שעבר "ובלבד שלא יענש פעמיים על עבירה אחת". בנוסף, טען שהענישה שהוטלה על הנאשם בבית הסוהר כללה ימי בידוד, קנס, פיצוי ושלילת טובות הנאה. ובנוסף הנאשם הועבר לכלא אחר, ולתקופה מסוימת הוחזק לבדו בתא. וטען, כי הנאשם פעל כפי שפעל כמחאה על מות חברו ומתוך כעס וצער. הוסיף, שהנזק שנגרם ממעשה הנאשם מצומצם. עמד על נסיבותיו של הנאשם וטען שהוא צפוי לסיים את חייו במאסר. וביקש להימנע מהטלת עונש כלשהו על הנאשם מלבד הפעלת מאסר על תנאי התלוי ועומד נגדו.

דין והכרעה

4. הנאשם הועמד לדין משמעתי בכלא בעבירות של גרימת נזק לרכוש שב"ס ועשיית מעשה המכוון לעורר בהלה בלב הסוהרים, ונדון על ידי קצין שיפוט לאזהרה חמורה, קנס בסך 564 ₪, ו- 14 ימי בידוד. ובנוסף, חויב בתשלום פיצויים בסך של 2,000 ₪ בגין הנזק שגרם.

5. כותרת סימן ח' בפרק ב' בפקודת בתי הסוהר (להלן: "הפקודה") הינה "משמעת". סעיף 56 בפקודה קובע רשימה של מעשים המהווים "עבירות בתי סוהר". וסעיפים 57 ו- 58 בפקודה קובעים את בעלי התפקידים המוסמכים לדון את האסירים בעבירות בתי סוהר ואת העונשים שניתן להטיל בגין במסגרת ההליך המשמעתי בכלא.

סעיף 61 בפקודה קובע, שניתן להביא לדין, לפני בית משפט, אסיר שעבר עבירה בית סוהר, ושהעונש שבית המשפט יכול להטיל על עבירה כזו הינו 6 חודשי מאסר.

וסעיף 62 בפקודה קובע, כי האמור בפקודה אינו בא לפטור אסיר מהיות מואשם בהליך פלילי לפני בית משפט בדרך הרגילה על כל עבירה שעבר, ובלבד שלא יענש פעמיים על עבירה אחת.

6. ההליך המשמעתי בכלא נועד לשמירת הסדר והמשמעת ואינו בא להחליף את ההליכים הפליליים. ההוראה הקבועה בסעיף 62 בפקודה, המתבקשת מאליה, קובעת מפורשות שאין בהסדרים הקבועים בפקודה כדי למנוע הבאת אסיר לדין לפני בית המשפט על כל עבירה שעבר.

7. עיון בכלל ההוראות בפקודה הנוגעות להבאה לדין של אסיר, משמעותי וכללי, מעלה, שניתן להביא אסיר לדין בבית משפט, על כל עבירה שעבר, כולל על עבירת בית סוהר עליה נדון בהליך משמעותי, אלא שבמקרה האחרון, אין להענישו פעמיים.

8. האיסור להעניש פעמיים חל כשמדובר על "עבירה אחת". ודוק, "עבירה אחת" ולא "מעשה אחד". (ראה והשווה עם ההוראה הקבועה בסעיף 5 בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], לפיה "אין דנים פעמיים בשל מעשה אחד").

מעשה מסוים יכול להוות עבירת בית סוהר וגם עבירה פלילית. במקרה כזה, אם האסיר נשפט בהליך משמעותי על עבירת בית הסוהר הנובעת מהמעשה שביצע, אין מניעה לשפוט אותו גם בבית משפט על העבירה הפלילית המשתכללת מהמעשה ולהטיל עליו עונש. בנסיבות כאלה אין חלות להוראה בדבר איסור ענישה כפולה.

9. הקטגוריה היחידה המעלה על הפרק את סוגיית הענישה הכפולה הינה קטגוריית עבירות בית הסוהר. שכן, בעבירות אלה ניתן להביא אסיר לדין על אותה עבירה הן בהליך משמעותי והן לפני בית המשפט. ובנוסף, ניתן להביא לדין בבית משפט גם את מי שעמד לדין משמעותי על אותה עבירת בית סוהר ממש. במקרה כזה, חלה ההוראה המונעת ענישה כפולה.

הפתרון המעשי למקרים חריגים כאלה הינו ביטול הענישה שהוטלה בהליך המשמעותי והותרת העונש שהוטל בבית המשפט.

יוער כי פקודת בתי הסוהר איננה מתייחסת לשאלת האפשרות להביא לדין משמעותי על עבירת בית סוהר אסיר שנשפט בבית משפט על אותה עבירת בית סוהר. אולם הדעת נותנת שיש לשלול אפשרות כזו.

סוגיית יחסי הגומלין בין השיפוט המשמעותי בכלל לשיפוט הכללי קיימת גם במסגרת השיפוט הצבאי וניתן לה פתרון הולם בחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955. (ראה סעיפים 171-172 לחוק)

10. יש לזכור שההליך המשמעותי מתקיים בתוך הכלא, בהליך מהיר הרבה יותר מההליך הפלילי, ועל יסוד כללי ראיות שונים. וההחלטות בנוגע אליו מתקבלות על ידי דרג המפקדים בכלל. בעוד המסלול הפלילי מערב חקירה משטרתית וסמכויות תביעותיות, וההחלטות בו מתקבלות על ידי גורמי מקצוע משפטיים. לכל אחד מההליכים תפקיד שונה ומקום אחר במערך הכללי, ושניהם נחוצים ומתקיימים זה לצד זה. ההסדרים הקבועים בפקודת בתי הסוהר נועדו לאפשר קיומם של שני המסלולים תוך שמירת זכויות האסיר.

11. בענייננו, כאמור, הנאשם הובא לדין משמעותי על עבירות בית סוהר, ואחר כך הובא לדין פלילי על עבירת הצתה. הגם שאותו מעשה הנביע את שתי העבירות, אין המדובר ב"עבירה אחת" אלא בעבירות שונות בתכלית, מבחינה מהותית ומבחינת העונש הקבוע לצד כל אחת מהן. וממילא ההוראה בנוגע לענישה כפולה איננה חלה.

12. גם ברמת ההיגיון הפשוט, אין כל הצדקה לפרשנות המוצעת על ידי ההגנה שהחלטה של קצין שיפוט בכלא להביא לדין אסיר על עבירת בית סוהר תמנע מהפרקליטות, מיניה וביה, את האפשרות להביא את אותו אסיר לדין על עבירה פלילית מובהקת הנובעת ממעשהו, שהעונש הקבוע לצדה חמור לאין שיעור מהעונש לעבירת בית סוהר.

13. להשלמת התמונה יוזכר כי טענה דומה לטענת ההגנה כאן נידונה בפסיקה ונדחתה. (ראה והשווה ע"פ (נצ') 1238/07 שחאדאת חאלד מ' מדינת ישראל (27.11.07); ע"פ (ב"ש) 7212/01 מדינת ישראל נ' צ'רלי רווח (26.06.2202); ת"פ 2618-10-11 (כ"ס) מדינת ישראל נ' יוסי מוסלי (22.12.12); ת"פ (ב"ש) 1082/04 מדינת ישראל נ' הרוש אלון (08.12.04)).

14. נוכח האמור, אינני מקבל את הטענה כי בנסיבות הענין לא ניתן להטיל על הנאשם עונש על עבירת ההצתה שביצע, מלבד הפעלת המאסר על תנאי שהעבירה שביצע מפעילה.

שאלת העונש

15. כח ההרס של האש עצום ורב ובהתאם לכך גם הסכנה הטמונה בה. הדברים פשוטים וידועים לכל ואין צורך להאריך בהם.

לא בכדי עונש המאסר הקבוע לעבירת ההצתה - 15 שנה ובנסיבות מסוימות 20 שנה - הוא מהחמורים ביותר בחוק העונשין.

16. הערכים החברתיים שנפגעו מביצוע העבירה כאן הם בין היתר, ערכי שמירת החיים והגוף; שמירת הרכוש; ושמירת הסדר והמשמעת בבית הכלא.

בהתחשב בנסיבות ההצתה, הרי שמידת הפגיעה בערכים החברתיים האמורים הינה בינונית.

17. כברוב העבירות גם בעבירת ההצתה, ניתן למצוא קשת רחבה של עונשים, המושפעת מנתונים ומרכיבים של כל מקרה, אולם, מדיניות הענישה העקרונית בעבירת ההצתה הינה של חומרה ומתן בכורה לשיקולי הגמול וההרתעה.

"כבר נקבע לא אחת כי עבירת ההצתה נמנית על העבירות היותר חמורות בחוק העונשין, באשר היא כרוכה בסיכון רב ובנזקים גדולים לרכוש ולנפש. על כן, מצווה בית המשפט לנקוט במדיניות ענישה מחמירה, כדי למגר תופעה זו ששוב אינה נדירה" - ע"פ 8418/04 דוידוב נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (31.03.05).

18. מטבע הדברים, ככל שנסיונות ההצתה מסכנות יותר את האינטרסים העיקריים המוגנים - בעיקר שמירת הגוף והחיים ושמירת הקנין - כך ההתייחסות העונשית אליה חמורה יותר.

בית המשפט העליון ציין מאפיינים שונים של מעשה ההצתה ודירג אותם על פני סולם חומרה -

"... בתוך מדרג זה ניתן להצביע על מדרגי ביניים של חומרה, מה שיכול להסביר את הסיבה לכך שהענישה הנלווית לעבירת ההצתה אינה אחידה ונעה על סקאלה רחבה (ע"פ 9226/11 גוזלנד נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 11 (8.10.2013)): הצתה של נכס בנסיבות שאין לחשוש כי ההצתה תתפשט לרכוש אחר; הצתה של נכס שעלולה להתפשט ולפגוע ברכוש אחר; הצתה של נכס שיש בה פוטנציאל לפגיעה בגוף ובנפש; הצתה של נכס בנוכחותו הקרובה והמיידי של אדם, מה שמגביר את פוטנציאל הפגיעה בגוף ובנפש; הצתה שגרמה בפועל לפגיעה בגוף ובנפש על אף שהמצית לא התכוון לכך (מחשבה פלילית של פיזיות); והצתה בכוונה לפגוע בגוף ובנפש... . מובן כי בתוך מדרגי ביניים אלה יש להבחין בין נסיבות שונות לחומרה או לקולא, כמו ערך הרכוש שהוצת או מספר האנשים שעמדו תחת סיכון של פגיעה." - ע"פ 4036/13 מובארכ אמארה נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 05.10.2014).

19. הצתה המבוצעת בתוך הכלא מאופיינת במרכיבי חומרה מיוחדים, הקשורים לתנאי המקום ולסיכונים הנגזרים מהם.

בע"פ 6857/16 עמאר דגמה נ' מדינת ישראל (05.07.17) המערער, אסיר בטחוני,

החליט להצית את התא בו שהה. הוא המתין עד לצאת כל חבריו מהתא ומשנשאר אחרון בתא, ערם מזרונים על הרצפה בכניסה לתא, הבעיר אותם ויצא מהתא, ודלת התא נסגרה. האש אחזה במזרונים והתפשטה בתא, וכוחות רבים הוזעקו למקום ופעלו לכיבוי האש. כתוצאה מהמעשה 21 סוהרים ושני אסירים נפגעו משאיפת עשן ונזקקו לטיפול רפואי במרפאת הכלא, ושניים מהסוהרים שנפגעו פונו לבית חולים להמשך טיפול. המערער הורשע בחלופה החמורה של עבירת ההצתה והוטלו עליו 4.5 שנות מאסר בפועל ומאסר על תנאי.

בית המשפט העליון הפחית 7 חודשים מהעונש שהוטל.

בע"פ 4471/00 מוחסן אגא נ' מדינת ישראל (04.06.01), המערער הצית מגבת ושמיכה בתא מעצר בתחנת משטרה, בו שהה, וכתוצאה מכך פרצה שריפה שהסבה נזקים למבנה תאי המעצר והעמידה בסכנה את העצירים והוא בכללם. הוא הורשע בעבירת ההצתה ובעבירות נוספות שצירף (העלבת עובד ציבור, איומים, תקיפה, התפרצות למקום מגורים וגניבה וכן החזקת רכוש גנוב ומכשירי פריצה). ונידון ל- 3 שנות מאסר בפועל ושנתיים מאסר על-תנאי. והופעל נגדו מאסר על תנאי בן 18 חודשים ובסה"כ 45 חודשי מאסר בפועל. ובנוסף הוא נדרש לשאת 6 חודשי מאסר נוספים כתוצאה מהפקעת רישיון שחרור ממאסר על תנאי.

ערעורו על חומרת העונש נדחה.

מעשה הנאשם היה מתוכנן ומכוון.

הנאשם ביצע את העבירה לבדו וכל הפעולות הכרוכות בה נעשו על ידו בלבד.

האופן בו הנאשם הצית את האש, מלמד כי המחסן המדובר נמצא קרוב לתא המאסר בו שהה הנאשם, ויש להניח שגם לתאי מאסר נוספים בהם שהו אסירים אחרים.

ההצתה בוצעה בשעת יום, בה ככלל האסירים ערים והכלא מתפקד במתכונת מלאה.

ההצתה גרמה נזק מתון, שהתבטא בפגיעה ברכוש - בגדים ונעליים שהיו במחסן.

הנזק שעלול היה להיגרם מהאש, יכל להיות חמור יותר, במהותו ובהיקפו, עד כדי סיכון חיי אדם.

הנאשם ביצע את המעשה על רקע מותו של חברו, שהיה אסיר, וכמחאה על כך שאותו חבר היה חולה והוא הוסע בהסעה רגילה של שב"ס במשך שעות ארוכות.

21. בהתאם לצורך לקיים יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמתו של הנאשם ובין העונש שיוטל; ובהתחשב בערכים החברתיים שנפגעו מביצוע העבירה; במידת הפגיעה בהם; במדיניות הענישה הנהוגה; ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה; אני קובע כי מתחם העונש ההולם לעבירת ההצתה שביצע הנאשם, הוא בין 30 ל- 60 חודשי מאסר בפועל.

22. הנאשם אסיר עולם על רקע הרשעה בעבירת רצח והוא יושב במאסר מאז שנת 1997. במהלך מאסרו הוא הורשע במספר עבירות הנוגעות לגרימת נזק ולפגיעה בכבוד דגל המדינה.

בתאריך 25.11.19 הנאשם נדון בת"פ 8903-09-2019 בין היתר ל- 6 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים שלא יורשע בעבירה של היזק בזדון. אין חולק שעבירת ההצתה בה הורשע כאן מפעילה את המאסר על תנאי.

23. הסכנה מפני התנהגות פוגענית של אסיר השפוט למאסר עולם, בכלא, כשלעצמה, מצדיקה התחשבות בשיקולי הרתעה בקביעת עונשו. כאן, הנאשם גם הוכיח במעשיו חוסר גבול פנימי, ואף התבטא שהוא גאה במעשהו, ונתונים אלה מדגישים את הצורך בהרתעתו.

24. בגזירת עונשו של הנאשם אני מביא בחשבון גם את גילו של הנאשם - 55; את הסנקציות המנהליות

שהוטלו עליו בכלא; את הודאתו; ואת עברו הפלילי.

25. נוכח כל האמור אני גוזר על הנאשם את העונשים הבאים-

א. 3 שנות מאסר בפועל.

ב. הפעלת מאסר על תנאי בן 6 חודשים מת.פ. 8903-09-2019 .

ג. 12 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים, שלא יעבור עבירת אלימות שהיא פשע.

26. ככלל, עונש מאסר המוטל על נאשם על עבירה שביצע תוך כדי נשיאת מאסר אחר, צריך להיות במצטבר למאסר שהוא נושא. אחרת, לא תתקיים הרתעה והפשיעה בתוך הכלא תגבר. הדברים אמורים במיוחד בעבירות חמורות ובעונש מאסר משמעותי.

"דומה שאסירים השפוטים לתקופות מאסר ארוכות, ועל אחת כמה וכמה לעונשי מאסר עולם, רואים חירות לעצמם לנהוג כך מתוך סברה מוטעית כי כל עונש נוסף שיושת עליהם יהיה חסר משמעות, ובדרך כלל עונש חופף. תפיסה מסוכנת ומוטעית זו מעודדת עבריינות כמתואר לעיל. אם מבקשים להתמודד עם תופעה זו, ושומה על בית המשפט לתרום את תרומתו להתמודדות זו, יש לגזור את דינם של אלה לעונשי מאסר משמעותיים ומצטברים שבהם, ואולי רק בהם, יש די לרסן, אם לא למגר את התופעה." -
ע"פ 5622/92 מאיר איפרגן נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 16.03.1994)

אשר להפעלת המאסר על תנאי, סעיף 55(א) בחוק העונשין קובע: "מי שנידון למאסר על תנאי והורשע בשל עבירה נוספת, יצווה בית המשפט על הפעלת המאסר על תנאי". וסעיף 58 לחוק העונשין קובע: "מי שהוטל עליו עונש מאסר בשל עבירה נוספת והופעל נגדו עונש המאסר על תנאי, יישא, על אף האמור בסעיף 45, את שתי תקופות המאסר בזו אחר זו, זולת אם בית המשפט שהרשיעו בשל העבירה הנוספת ציווה, מטעמים שיירשמו, ששתי התקופות כולן או מקצתן יהיו חופפות".

הכלל הוא איפוא, כי הרשעה בעבירה נוספת מביאה להפעלת המאסר על תנאי, ונקודת המוצא היא שתקופת מאסר על תנאי המופעלת, מצטברת לתקופת המאסר המוטלת בשל העבירה הנוספת. על מנת שבית המשפט יורה על חפיפת התקופות או חלקן, צריכים להיות טעמים מיוחדים המצדיקים זאת.

נוכח חומרת מעשה הנאשם בנסיבותיו ושיקולי מדיניות שיפוטית, אני מורה שהנאשם ישא את תקופת המאסר שנקבעה לו ואת תקופת המאסר על תנאי שהופעל, בזו אחר זו - ובסה"כ 42 חודשי מאסר בפועל, ובמצטבר לכל מאסר שהוא נושא.

27. בהתחשב ביכולותיו הכלכליות המוגבלות של הנאשם ובכך שבהליך המשמעותי הוטלו עליו עיצומים כספיים של קנס ופיצוי, אינני מחייב את הנאשם בקנס ובתשלום פיצויים.

זכותערעורתוך 45 יוםמהיום .

ניתנה והודעה היום ב' שבט
תשפ"ג, 24/01/2023
במעמד הנוכחים.
אליהו ביתן, שופט
סגן הנשיאה